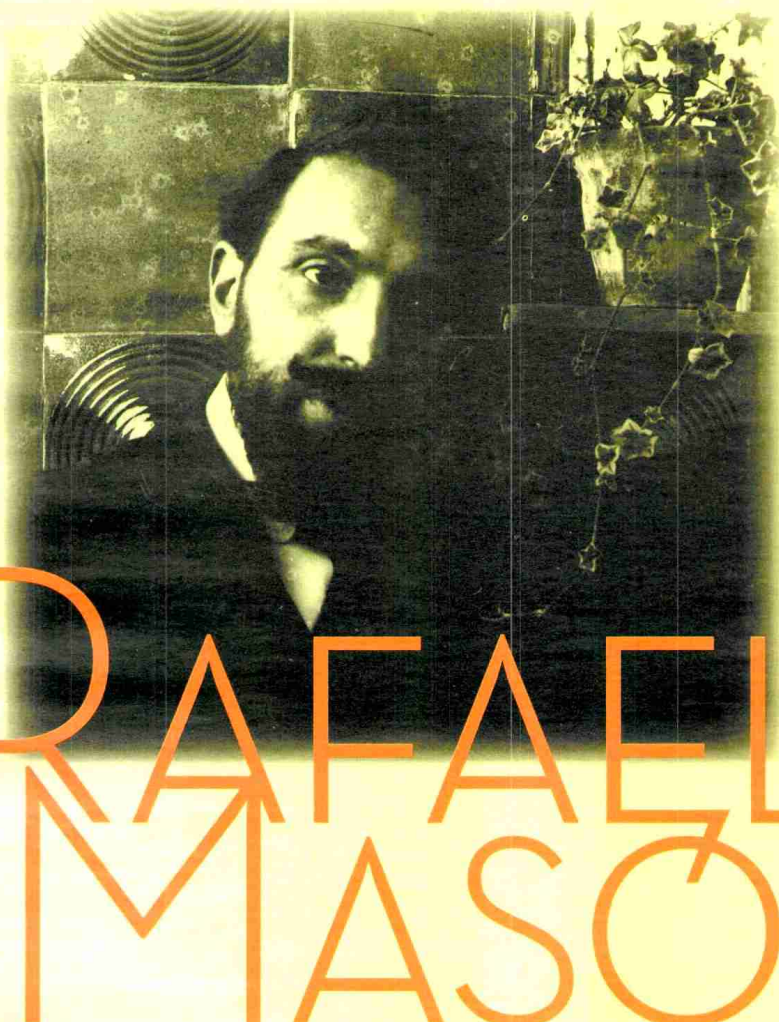

LA GRAN TEMPTACIÓ

Raquel Alba | Fotos Arxiu Masó

RAFAEL MASÓ

El noucentista oblidat

Hem sentit a parlar d'Eugeni d'Ors o de Josep Carner. Però... de Masó? Qui és Rafael Masó? Girona reivindica la memòria d'aquest noucentista oblidat amb un programa ple d'actes i exposicions.

Divendres es van complir 100 anys de l'obtenció del títol d'arquitecte de Rafael Masó (Girona, 1880-1930). D'entrada, no sembla pas una data gaire significativa. Les grans commemoracions se solen fer coincidir amb centenaris de naixement o de mort. Però Girona no ha volgut esperar més i, amb motiu d'aquesta efemèride, ha declarat l'Any Masó des del setembre del 2006 fins al setembre del 2007. Narcís-Jordi Aragó, nebot de l'homenatjat i estudiós de la seva obra, n'explica la urgència. "Tot i ser un arquitecte equiparable a Domènech i Montaner o Josep Puig i Cadafalch, a Rafael Masó se l'ha oblidat. No podíem esperar més per donar a conèixer la seva obra, menystinguda durant tants anys". Narcís-Jordi és membre de la Comissió Any Masó, constituïda l'any

passat i de la qual també en formen part, entre d'altres, la Generalitat de Catalunya, i la Diputació i l'Ajuntament de Girona. Per tal de recuperar la memòria de l'arquitecte gironí, la Comissió ha programat una desena d'exposicions, de rutes guiades i seminaris, que obriran les seves portes a partir del mes de setembre. "Masó va ser profundament gironí. Si s'hagués traslladat a Barcelona, ara figuraria entre els arquitectes més famosos de l'època. Però ell va optar per quedar-se aquí i això en va fer minvar la projecció", argumenta el nebot de l'arquitecte. Precisament dues de les mostres programades apelen a l'arrelament gironí de l'arquitecte. *Rafael Masó, ciutadà de Girona* es podrà visitar al Museu d'Història de la Ciutat del 29 d'octubre al 7 de gener. I *Geografia de Rafael Masó. L'arquitecte i les comarques gironines* comença a partir de l'octubre.

Modernista... ni parlar-ne!

Noucentisme prové de *nou*. De la xifra, però també de l'adjectiu. Eugeni d'Ors va encunyar el terme i el va justificar per partida doble. D'una banda, *noucentisme* remetia al 1900, seguint la tradició del *Quattrocento* (1400) i el *Cinquecento* (1500) italians. De l'altra, *nou* es contraposava a *vell*. El missatge és diàfan: segle nou, vida nova. Era l'any 1906 quan el noucentisme va donar oficialment el tret de sortida. El moviment cultural i burgès, amb gran influència en l'esfera política, s'oposava al liberalisme i al romanticisme i reaccionava contra el món fantàstic i exuberant dels modernistes. Propugnava la sobrietat expressiva. És a dir: més sentit i menys sensibilitat. No és estrany, doncs, que Rafael Masó, un incipient noucentista que acabava de rebre el seu títol d'arquitecte (va ser company de

La Farinera Teixidor, construïda entre 1910 i 1911, és una de les obres més representatives de Masó. Actualment és seu del diari gironí *El Punt*.

La Farinera, l'obra més famosa

CASA ENSESA Noucentisme en estat pur

Imatge actual de la Casa Ensesa (1913-1915) de Girona. Avui l'edifici allotja l'Escola Municipal de Música.

promoció de Josep Maria Pericas i Josep Maria Jujol), s'escandalitzés quan algú titllava de modernista alguna de les seves primeres obres. "Modernista? Ni parlar-ne. En tot cas podríem dir que és gaudiniana", replicava ofès. Durant els primers anys, Masó va buscar un llenguatge arquitectònic propi. Del 1906 al 1911, el gironí va construir algun dels seus edificis més representatius, com ara la Farinera Teixidor, la farmàcia Masó o la Casa Batlle. Llegia assíduament la revista anglesa *The Studio* i va començar a interessar-se per l'arquitectura domèstica anglesa de Mackintosh i la Sezession vienesa. "Era un home de grans inquietuds, un xic eixelebrat, decididament eufòric", explica Narcís-Jordi Aragó, que actualment viu a la residència familiar dels Masó. "Quan construïa una casa, se n'encarregava fins a l'últim detall. Fins i tot dissenyava les tovalloles i els cobrellits que cosien dues brodadores de luxe, l'Angelina i la Paula, les

seves dues germanes solteres!", comenta divertit. Com a bon noucentista, Masó va intentar recuperar la tradició artesana de la ceràmica, la fusta, el vitrall i la forja. De fet, una de les exposicions programades, *Masó i els artesans* (del 21 d'octubre al 15 de gener), incideix en l'impuls que l'arquitecte va donar a aquest gremi.

1.400 cartes d'amor

La fama de bohemí de Rafael Masó va costar-li més d'un disgust. "A Barcelona, freqüentava el cercle intel·lectual de Josep Carner i Jaume Bofill i Mates. A Girona, el de Xavier Montsalvatge i Prudenci Bertrana. A més, lluia un llaç al coll de la camisa en comptes de la corbata", explica Narcís-Jordi. Tot plegat tenia un aire de bohemí que no va agradar gaire al pare terratinent d'Esperança Bru, l'enamorada de Rafael. "No volia que es casés amb un home amb fama d'artista. Fins que ella no va obtenir la

Polític
i espós

A l'esquerra, Rafael Masó amb la resta de regidors de l'Ajuntament de Girona escollits en les eleccions del 1920. A dalt, amb la seva esposa, Esperança Bru, en sidecar. Era l'any 1915 i aquest va ser un dels primers vehicles de motor documentats a Girona.

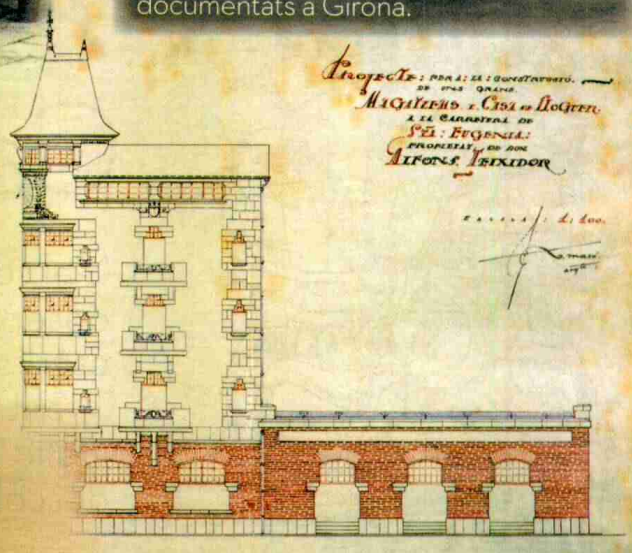
majoria d'edat, van haver de mantenir una relació intermitent i clandestina de més de 10 anys". Durant el llarg festeig, Rafael i Esperança van arribar a intercanviar unes 1.400 cartes d'amor a través de minyones. L'any 1912 l'accidentada història d'amor va culminar en boda... previ dipòsit judicial de persona. El dipòsit de persona és una figura jurídica de l'època que permetia a qualsevol noia major d'edat dirigir-se al jutjat i demanar que se la protegís del seu propi pare per poder-se casar amb l'home que ella havia escollit. Després del viatge de noces (a Alemanya i Àustria, on Masó va poder observar en primera persona els edificis de la seva adorada Sezession vienesa), l'arquitecte comença un segon període arquitectònic, considerat plenament noucentista, durant el qual projecta l'edifici Athenea i les cases Cendra, Masramon, Ensesa, Cases i Teixidor, entre d'altres. El tercer període arquitectònic de l'artista, un retorn a les arrels catalanes no desproveït de certa idealització, no arribarà fins al 1923. L'exposició *Rafael Masó i Valentí, arquitecte* (de setembre a gener), la més ambiciosa de l'Any Masó, repassarà a través de fotografies i plànols les diferents etapes artístiques del creador.

A més, polític i escriptor

A banda de la seva faceta com a arquitecte, Rafael Masó va crear abundant prosa poètica i alguns dels poemes van ser inclosos a l'*Almanac dels noucentistes* (1911). Els seus escrits parlen de les petites coses. "Es estrany perquè Masó va escriure poc sobre la realitat política i social que l'envoltava tot i que el preocupava, i molt", puntualitza Narcís-Jordi. Efectivament, des de molt jove, Masó va militar a la Lliga Catalana. En això també va ser profundament

CASA MASRAMON El rastre de Masó a Olot

Perspectiva general de la Casa Masramon d'Olot (1913-1914) en una imatge del 1916.

noucentista: els seguidors d'aquest moviment acostumaven a tenir un fort compromís polític i participaven activament en els processos modernitzadors de les institucions. L'any 1920, Masó va entrar com a regidor de la Lliga a l'Ajuntament de Girona. Més tard, al 1923, l'adveniment de la dictadura de Primo de Rivera va tallar la seva vida democràtica. El noucentista va ser empresonat i va rebre una sanció que el va incapacitar per participar en la construcció d'edificis oficials. "A casa, l'àvia sempre li recordava el dia en què es va proclamar la República, Rafael cridava com un boig", remata Narcís-Jordi. ■

